

**MLADI I PODUZETNIŠTVO U
VIROVITIČKO-PODRAVSKOJ ŽUPANIJI**

- policy brief

Sanja Sabolić

Virovitica, rujan 2016.

MLADI I PODUZETNIŠTVO U VIROVITIČKO-PODRAVSKOJ ŽUPANIJU

Sadržaj

Jedan od najvažnijih problema mladih danas je nezaposlenost. Stopa nezaposlenosti porasla je u gotovo svakoj europskoj zemlji. Međutim, ona ne utječe na svakog europskog građanina jednako. U kriznim vremenima nezaposlenost mladih, u pravilu, brže raste od opće nezaposlenosti. Nezaposlenost mladih utječe na cjeloviti razvoj zemlje te je potreban zajednički napor svih struktura društva kako bi se taj problem riješio. Virovitičko-podravska županija nije iznimka od ovog europskog problema što dokazuju i rezultati ankete koju je proveo Savjet mladih Virovitičko-podravske županije. Jedan od načina sprječavanja negativnih posljedica nezaposlenosti mladih je poticanje poduzetništva te informiranje mladih o poduzetništvu, njihovo financijsko podupiranje i ohrabrivanje jer uključivanjem u poduzetništvo, znanja i vještine mladih dobivaju na vrijednosti.

Kontekst i važnost problema

Razina nezaposlenosti mladih i dalje je vrlo visoka u velikom broju država članica Europske unije. Prema podacima Eurostata za mjesec lipanj 2016. godine stopa nezaposlenosti mladih u Hrvatskoj u dobi 15-24 godina iznosi 29,5% u odnosu na aktivnu populaciju te dobne skupine što nas svrstava na četvrto mjesto zemalja EU iza Španjolske, Grčke i Italije.¹ Gledajući lokalnu razinu, prema popisu stanovništva iz 2011. godine u Virovitičko-podravskoj županiji je živjelo 16.379 mladih osoba što čini 19,30% ukupne populacije i to 15-19 godina - 5441 osoba (33,2%), 20-24 godina - 5396 osoba (32,9%), 25-29 godina - 5542 osobe (33,8%). Prema statistici Hrvatskog zavoda za zapošljavanje za veljaču 2016. ukupan broj nezaposlenih u Virovitičko-podravskoj županiji je iznosio 9523. Broj nezaposlenih osoba 15-29 godina je iznosio 2918 što čini 30,64% ukupnog broja nezaposlenih². Proučavajući ove podatke, treba imati na umu da se prema definiciji Međunarodne organizacije rada stopa nezaposlenosti gleda s obzirom na osobe koje su nezaposlene, sposobne zasnovati radni odnos te registrirane i aktivno traže posao – u tom kontekstu govorimo o registriranoj nezaposlenosti. Ta stopa nije jedini pokazatelj problema društvene isključenosti mladih. To je svakako i tzv. NEET³ skupina mladih koji nisu u sustavu obrazovanja i osposobljavanja te koji nisu zaposleni. Prema podacima Eurostata za 2015. godinu na razini Europske unije u 2015. godini gotovo 5 milijuna mladih u dobi od 20 do 24 godine (17,3%) bilo je u NEET statusu. U Hrvatskoj je u toj dobnoj skupini 44,1% mladih bilo u obrazovnom sustavu, 4,5% i u obrazovnom sustavu i zaposleno te 27,2% zaposleno. 24,2% mladih je bilo u NEET statusu što

¹<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tipslm80&plugin=1>

² http://www.hzz.hr/UserDocsImages/stat_bilten_02_2016.pdf

³ "Not in employment, education or training."

Hrvatsku u odnosu na ostale članice Europske unije svrstava na visoko treće mjesto.⁴

Kvartalni tematski osvrt Mreže mladih Hrvatske o položaju mladih na tržištu rada s posebnim naglaskom na NEET skupinu⁵ donosi podatak kako se od 21,8% NEET mladih u Hrvatskoj, njih čak 19,3% izjasnilo da želi raditi, dok svega 2,5% to ne želi. Taj podatak govori da mladima ne nedostaje motivacije i želje za pronalazanjem posla, već se uzrok problema nezaposlenosti treba tražiti na drugom mjestu.

U drugom kvartalu 2016. godine opća stopa nezaposlenosti u Hrvatskoj iznosila je 13,4%⁶. Gore spomenuta stopa nezaposlenosti mladih od 29,5% je više nego dvostruko veća. Postavlja se pitanje jesu li sukladno tome poduzete i dvostruko jače mjere? Uvođenjem Garancije za mlade⁷ na europskoj i nacionalnoj razini pokušava se utjecati na taj problem. Prije svega, potaknuti ogromnim ekonomskim gubicima prouzročenim nezaposlenošću mladih, donositelji odluka uvode različite mjere kako bi se te posljedice ublažile. Garancija za mlade se temelji na preporuci da svakoj osobi mlađoj od 25 godina treba osigurati zaposlenje, naukovanje, pripravništvo ili nastavak obrazovanja u roku od četiri mjeseca po izlasku iz sustava obrazovanja, tj. završetku formalnog obrazovanja ili u slučaju nezaposlenosti.

Mjere aktivne politike zapošljavanja mladih trebale bi biti personalizirane i usmjerene različitim kategorijama mladih: osobama koje prerano napuštaju obrazovni sustav, osobama koje nemaju odgovarajuće vještine i sposobnosti za stalno mijenjajuće tržište rada, a naročito onim ranjivim skupinama mladih koje se nalaze u najtežim životnim situacijama. Hrvatski zavod za zapošljavanje počeo je s provedbom Garancije za mlade 1. srpnja 2013. u sklopu paketa mjera za mlade „Mladi i kreativni“. U Hrvatskoj je u okviru tog paketa najkorištenija mjera stručnog osposobljavanja za rad. Prema statistici Hrvatskog zavoda za zapošljavanje 31. kolovoza 2016. godine⁸ od 28.569 osoba uključenih u mjere aktivne politike zapošljavanja 7.822 osobe je bilo uključeno u mjeru stručnog osposobljavanja za rad (27,38%). Mjera koja je iz palijativne i iznimne postala redovna i obvezna za većinu mladih. Uzimajući u obzir njezine sporne rezultate⁹ i konstantne promjene u uvjetima njezina korištenja, položaj mladih na tržištu rada postaje još nestabilniji.

Mladi i poduzetništvo

Jedan od načina rješavanja ovog problema je poticanje poduzetništva mladih. Poduzetništvo je jedna od osam temeljnih životnih kompetencija definiranih od strane Europske unije¹⁰ gdje se ono definira kao sposobnost

⁴ <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7590616/3-11082016-AP-EN.pdf/c0393ef3-2ea1-455a-ab64-2271c41fd9d4>

⁵ http://www.mmh.hr/files/ckfinder/files/Kvartalni%20tematski%20osvrt%20o%20položaju%20mladih%20na%20tržištu%20rada_final.pdf

⁶ http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_q&lang=en

⁷ <http://www.youth-guarantee.eu/>

⁸ http://www.hzz.hr/UserDocsImages/stat_bilten_08_2016.pdf

⁹ http://radnickaprava.org/download/Kriza_i_nejednakost.pdf

¹⁰ European Communities. Key competences for Lifelong Learning: European Reference Framework. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2007

pretvaranja ideja u akciju, koje uključuje kreativnost, inovativnost i preuzimanje rizika, kao i sposobnost planiranja i upravljanja projektima s ciljem ostvarivanja zacrtanih ciljeva. Prema istraživanju Eurobarometra Europske komisije¹¹ skupina mladih od 15 do 24 godine ima najveći interes za samozapošljavanjem te 40% te populacije samozapošljavanjem smatra privlačnim. Takav entuzijizam i želju treba razlikovati od sposobnosti pojedinca i mogućnosti njezinog ostvarivanja pa je tako 4% mladih Europljana ove dobne skupine samozaposleno. To je posljedica različitih prepreka na koje mladi nailaze poput mogućnosti financiranja i potrebnih vještina.

Potencijal poduzetnika za stvaranje radnih mjesta je velik, a omogućavanje održivog rasta poduzetništva mladih trebao bi biti jedan od prioriteta politika zapošljavanja mladih. Svaka je osoba različita i dolazi iz različitog okruženja, stoga bi bilo utopistički vjerovati da je svaka mlada osoba sposobna za poduzetništvo te se ono ne treba gledati kao globalno rješenje pomoću kojega će se sve mlade osobe samozaposliti. Poduzetništvo zahtijeva određene sposobnosti i vještine, ali njegovo poticanje ima veliki utjecaj na različitim područjima. Ono stvara priliku za osobu koja se samozaposlila, za druge mlade osobe koje su zaposlene kod te osobe, ali najvažnije od svega pozitivna poduzetnička klima potiče inovacije te podiže razinu kompetitivnosti što kao krajnji rezultat ima rast gospodarstva.

Kako bi se ispitala razmišljanja mladih Virovitičko-podravске županije o njihovim potrebama i željama, Savjet mladih Virovitičko-podravске županije sastavio je anonimnu on-line anketu¹² kojom su dobiveni zanimljivi rezultati¹³ o cjelokupnom raspoloženju mladih, pa tako i u sferi poduzetništva. 83,40% ispitanih smatra da je nezaposlenost najveći problem mladih u Virovitičko-podravskoj županiji. Vezano uz to važan je i podatak da 30,7% mladih smatra da su nedovoljno informirani o edukacijama i zapošljavanju.

¹¹https://www.oecd.org/cfe/leed/Youth%20entrepreneurship%20policy%20brief%20EN_FINAL.pdf

¹² Razdoblje anketiranja: 7 dana (03.02.2016.-10.02.2016.). 29 pitanja. 604 ispitanika u dobi 15-29 godina s područja Virovitičko-podravске županije.

¹³ Cjelokupni rezultati ankete dostupni na <http://www.vpz.hr/2016/03/11/treca-sjednica-savjeta-mladih-viroviticke-podravske-zupanije-i-predstavljanje-rezultata-istrazivanja-o-potrebama-i-problemima-mladih/>

Bitan je i način na koji se informacija prenosi do mladih pa tako 67,8% mladih kao komunikacijski kanal preferira Facebook i ostale društvene mreže, odnosno njih 75,1% preferira web stranicu.

82% mladih bi bilo spremno upustiti se u pokretanje vlastitog posla kada bi im se pružila potpora.

Iz rezultata je vidljivo da mladi uočavaju probleme i žele se s njima suočiti, ali im je potrebna potpora društva kako bi se osnažili u daljnjim koracima. Mladima se ne treba zamjeriti neznanje o poduzetništvu. Neznanje je uzrokovano zastarjelim i neučinkovitim sustavom obrazovanja gdje se teme poput poduzetništva još uvijek spominju u tragovima i čine nedobrodošlima u redovnom nastavnom kurikulumu. Rješenje nije naučiti mlade ekonomskim definicijama, već ih sustavno od najnižih razreda osnovne škole, pa i predškolskih grupa, poučiti o poduzetništvu kroz praktični rad, naučiti ih da su slobodni izražavati svoje ideje, naučiti ih kako te ideje predstaviti i kako ih provesti u djelo te time jačati njihovo praktično iskustvo. Društvo koje ne potiče ideju i inovaciju, društvo je koje ne napreduje.

Današnja mjera koja se najviše spominje u poticanju poduzetništva mladih je prije svega program kreditiranja poduzetništva mladih¹⁴ Hrvatske banke za obnovu i razvoj putem poslovnih banaka ili izravnim kreditiranjem. Cilj Programa je poticanje osnivanja i razvoja poslovanja malih i srednjih gospodarskih subjekata koji su u vlasništvu hrvatskih državljana u dobnoj skupini do 30 godina života, odnosno njihovo veće uključivanje u poduzetništvo, pružanje veće podrške razvoju poduzetništva mladih te stvaranje uvjeta za uspješnije poslovanje mladih. Najniži iznos na koji se može ugovoriti kredit je 80.000,00 kuna, a najviši 700.000,00 kuna uz kamatnu stopu od 2% godišnje i počekom do dvije godine. Naknada za obradu zahtjeva je 0,8% jednokratno na iznos odobrenog kredita. Svakako se treba pozdraviti pomak u kreditiranju mladih poduzetnika, ali se također treba imati na umu da su mladima često komplicirane i dugotrajne procedure prilikom predaje zahtjeva za kreditiranjem, kao i prilikom pokretanja vlastitog posla, odbojne.

Mjera Hrvatskog zavoda za zapošljavanje „Tvoja inicijativa – tvoje radno mjesto“ – potpora za samozapošljavanje¹⁵ ima cilj pružiti stručnu i financijsku podršku realizaciji poduzetničkih ideja nezaposlenih osoba s ciljem pokretanja i registriranja poslovnog subjekta, a visina subvencije iznosi do 25.000 kuna. Osoba mora izraditi poslovni plan iz kojeg je razvidno da je poslovna ideja održiva, a dodijeljena subvencija usmjerena je na troškove otvaranja i rada poslovnog subjekta, a isti se prikazuju u troškovniku dostavljenom uz poslovni plan. Osobama koje iskazuju interes za samozapošljavanje osigurava se stručna pomoć Zavoda te mogu na jednom mjestu dobiti sve relevantne informacije o aktivnostima vezanim za realizaciju poduzetničke ideje, a koje uključuju pomoć u izradi poslovnog plana, upućivanje na besplatne i druge edukacije kao i informacije o drugim davateljima potpora te povezivanje svih dionika na lokalnom tržištu rada (HOK, HGK, razvojne agencije i sl.). Na kraju mjeseca kolovoza 2016. godine u navedenu mjeru bila je uključena 2181 osoba što čini 7,63% od ukupnog broja korisnika svih mjera aktivne politike zapošljavanja te je pokazatelj pozitivnog trenda korištenja potpora za samozapošljavanje.

Shvaćajući važnost svakog mladog poduzetnika, Savjet mladih Virovitičko-podravske županije je u travnju 2016. godine organizirao okrugli stol pod nazivom „Mladi i poduzetništvo“¹⁶ s ciljem okupljanja što većeg broja mladih poduzetnika s područja Virovitičko-podravske županije. Broj sudionika je bio iznenađujuće velik, a poticajna i opuštana atmosfera potaknula ih je na otvorenost i aktivno sudjelovanje. Mladi su bili željni razmjene iskustava, problema i ideja te su naglasili važnost organizacije događaja te vrste. Njihove želje su bile prije svega okrenute prema *networkingu* – širenju mreže poznanstava, međusobnoj potpori, pronalaženju zajedničkih interesa te otvaranju prostora novim suradnjama.

Zajednički zaključci mladih, koji su potaknuli i nastanak ovog rada, su: važnost informiranja mladih o postojećim potporama, uvođenje novih potpora sukladno potrebama poduzetnika, razvijanje suradnje mladih poduzetnika, organizacija civilnog društva i institucija, uspostavljanje sustava mentoriranja te

¹⁴ Više o programu na <http://www.hbor.hr/novo-poduzetnistvo-mladih>

¹⁵ Više o mjeri na <http://www.hzz.hr/default.aspx?id=11746>

¹⁶ <http://www.vpz.hr/2016/04/26/mladi-i-poduzetnistvo-razmjena-ideja-i-iskustava-u-viroviticke-podravskoj-zupaniji/>

predstavljanje uspješnih poduzetničkih priča mladima kako bi se ohrabрили u razvijanju vlastitih ideja.

Na području Virovitičko-podravške županije za razvoj samozapošljavanja važnu ulogu ima Poduzetnički inkubator koji je osnovan s ciljem doprinosa regionalnoj konkurentnosti, poduzetničkom okruženju i održivom razvoju Virovitičko-podravške županije. Poduzetnički inkubator stanaru pruža sljedeće oblike potpore: subvencionirani zakup poslovnog prostora, pružanje savjetodavne pomoći, organiziranje stručni seminara po subvencioniranoj cijeni, subvencionirani najam namještaja i opreme, subvencionirane usluge knjigovodstva, najam konferencijske dvorane, besplatan brzi Internet pristup, prezentacija stanara na sajmovima, predstavljanje stanara na portalu i druge usluge. Dobro postavljeni temelji trebali bi se dalje razvijati, a inkubator bi svojem stanaru trebao biti stalna podrška u svakoj početničkoj nesigurnosti. Tu valja razmotriti ideju lokalne i međunarodne mreže mentora i poduzetnika po uzoru na Zagrebački inkubator poduzetništva budući da početničkoj ideji i znanju najveći doprinos daje upravo iskustvo. Inkubator može pružiti i vrhunski coworking prostor za freelancere pružajući brojne prednosti u usporedbi s radom „od kuće“ te tako postati mjesto susreta različitih ideja. Potencijal je velik, a mladi su proaktivni i željni sudjelovanja te ih je važno podupirati, ne samo financijski, već i sadržajno, motivacijski.

Zaključak

Statistika na europskoj, državnoj pa i lokalnoj razini pokazuje da je poduzetništvo privlačno mladima. Uvesti neku mjeru koja je namijenjena razvoju poslovne ideje nije dovoljno da bi se pomoglo mladima. Ta mjera mora biti učinkovita, korisniku lako dostupna i bez kompleksne procedure ostvariva. U današnje vrijeme poslovi se neprestano mijenjaju, moderniziraju, transformiraju te prilagođuju zahtjevima korisnika. Na isti taj način bi svaka poticajna mjera trebala biti prilagođena potrebama mladog poduzetnika što je često teško i nedostižno tromoj državnoj birokraciji.

Važno je da su mladi informirani o svojim pravima i poslovnim mogućnostima koje su im ponuđene. Ta informacija mora biti predstavljena na razumljiv i mladima dostupan način. Informacija ne smije biti samo adresirana, već je potrebno poduzeti sve kako bi ju korisnik razumio. Ostane li nakon uvođenja nekog natječaja ili mjere mnogo upitnika iznad glave jesu li te potpore uistinu efikasne i provedive? Mladima se moraju predstaviti i sve negativne posljedice samozapošljavanja koje ne daje prvotno zamišljene efekte, sva odricanja koja su potrebna da bi ideja zaživjela te opasnosti koje tržište nosi sa sobom. Takva informacija neće stajati ni u jednoj promotivnoj brošuri, već je iskustvo drugih ono što mora biti dostupno i dijeljeno.

Promocija poduzetništva mladih je iznimno važna jer ohrabruje mlade da pronađu alternativna rješenja na tržištu i budu u korak s ekonomskim trendovima. Mlada osoba koja je uspjela zasnovati vlastiti posao daje primjer ostalima da je uz težak rad i dobru ideju moguće biti uspješan. U toj promociji trebala bi pomoći i lokalna zajednica. Cijeneći svakog mladog poduzetnika, dajemo mu povratnu informaciju da je njegov uspjeh zamijećen i prepoznat. U svim područjima gdje je lokalna vlast slaba, veliku potporu u promociji mogu

dati organizacije civilnog društva koje svojim modernim metodama mogu brže polučiti uspjeh, a za to je potrebna suradnja na svim razinama.

Poticanje poduzetništva mladih je dugotrajan i kompleksan proces. Sama financijska sredstva ne znače mnogo u ranim ranjivim godinama poslovanja. Potreban je dugoročni plan poticanja i ohrabivanja takve djelatnosti - potrebni su mentori i savjetnici koji bi svojim iskustvom pratili mlade dok njihov posao ne postane stabilan i samoodrživ.

Postanemo li društvo koje je prijateljski otvoreno prema poduzetničkim idejama mladih, pomoći ćemo da se njihove kreativne ideje pretvore u uspješne poslovne priče što ima direktan utjecaj na razvoj ljudskih potencijala i vještina, na inovaciju i cjelokupan ekonomski razvoj i razvoj društva uopće.

